

Hype 2.0: lang leve de surrogaat vrijheid

Mon, 21.04.2008

Neem een willekeurig woord en zet er 2.0 achter. Succes verzekerd. In een jaar tijd heeft de media van het begrip Web 2.0 een lege huls gemaakt die overal om heen geschoven kan worden. Geheel in lijn van deze tijd waarin evangeliserend opportunisme door iedereen wordt omarmd. Ook door de critici. Een onzekere wereld vraagt immers om surrogaat vrijheid.

door Theo Ploeg en Saskia Hoogerhuis

Nog geen week heeft de Wiki van Trots Op Nederland, de kersverse politieke partij van Rita Verdonk, het volgehouden. Na een stortvloed aan scheldpartijen, beledigingen en onderbroekenlol ging het interactieve deel van de website van de partij op slot. Mislukt experiment? Geenszins, laat Mangrove, het bedrijf dat de Wiki voor Verdonk heeft opgezet, weten. Zonder moderators is Nederland echter nog niet klaar voor Politiek 2.0. En dus komt er een gelaagde Wiki. Eentje waar niet iedereen alles kan zeggen. Het is tekenend dat de meest conservatieve politieke partij van ons land Web 2.0 zo liefdevol in de armen heeft gesloten. Hoe vreemd het ook mag klinken: Web 2.0 en een conservatief gedachtegoed gaan prima samen. Het gaat bij Web 2.0 immers om de mening van iedereen. Ook om die van jou. En dus laat het volk op de website van Trots Op Nederland z'n mening horen. Voor de doodstraf is het, voor de asfaltering van Nederland, voor een burkaverbod. Maar liefst 95,3 procent van de bezoekers van de site is het eens met de stelling 'Het is tijd voor verandering'. Welke verandering? Geen idee. Doet er ook niet toe. Aan nuancering heeft Web 2.0 immers een broertje dood. Ook dat kan de goedkeuring van de aardconservatieve Rita Verdonk wegdragen. Inmiddels groeit het aantal vrienden van Verdonk op de sociale netwerken Hyves, Flickr, Facebook, LinkedIn en YouTube als kool. Doet ze goed, onze ijzeren Rita.

Staat in schril contrast met de capriolen van Geert Wilders. Zijn lang verwachte film Fitna had zijn debuut op internet. Noodgedwongen, omdat de traditionele media elke medewerking weigerden. Terecht? Niet om de inhoud, wel om de vorm. Fitna is gemaakt in de beste Web 2.0-traditie: een oppervlakkige collage van beelden die overal vandaan zijn gejat en slechts met grote moeite iets van een verhaal laten doorschemeren. Op YouTube was Fitna direct afgedaan als het broddelwerk van een middelbare scholier die het na een paar uur monteren wel best vindt. Knip- en plakwerk van een media-analfabeet dus. Maar ach, Geert Wilders is de maker en dus krijgt Fitna alsnog de aandacht van de traditionele media. Waarom Wilders geen eigen Fitna-website heeft ingericht, inclusief forum en allerlei interactieve toeters en bellen? Hij is niet conservatief genoeg. Stiekem gelooft Wilders niet in de macht van het volk, in de slimheid van de massa. Verdonk wel. Ook uitgesproken linkse denkers als Michael Negri en Antonio Hardt doen dat. Hun boeken Empire en Multitude zijn het intellectuele voer voor de andersglobalisten. In Multitude leggen de twee wetenschappers uit waarom we ons geen zorgen hoeven te maken om de toekomst. Door de globalisering zijn alle mensen met elkaar verbonden en beschikt iedereen over een berg aan informatie en kennis, betogen ze. En dus vormen zich er instabiele netwerken van gelijkgestemden die uiteindelijk de dwingende structuur van het postindustriële kapitalistische systeem ondermijnen. Nee, dat is niet direct overgeschreven uit de geschriften van Karl Marx. Al had het dat helemaal Web 2.0 gemaakt. Negri en Hardt geloven simpelweg in de kracht en slimheid van de massa, die ze liever voorzien van een nieuwe geuzennaam: de zwerm. Dergelijk ongebreideld optimisme over de kracht van de massa komen we vaker tegen bij conservatief-links. De oudhippies aan de westkust van de Verenigde Staten lopen weg met James Surowiecki, die in Wisdom of Crowds betoogt dat meerdere mensen bij elkaar betere beslissingen nemen dan individuele leden van een groep.

1 + 1 = 3, zeg maar. Al is het allemaal ook weer niet zo eenvoudig als het lijkt, betoogt Surowiecki in zijn boek. Afwijkende meningen - die dus per definitie schadelijk zijn voor de status quo - worden door de vele andere meningen gesmoord, minder heftig gemaakt. Wat overblijft is een soort, voor de meerderheid, tevredenstellend gemiddelde. Zie daar de essentie van Web 2.0. Al is dat wel wat kort door de bocht. Een goede definitie geven van Web 2.0, overigens bedacht door internetgoeroe en oudhippie Tim O'Reilly, is niet eens eenvoudig. Eva Kol slaat in Hyves, een mooi vormgegeven boekje over de populaire netwerksite, volledig de plank mis. "Het is een verzamelnaam voor een aantal samenhangende ontwikkelingen op het web. Het idee er achter is dat de macht op het web aan de gebruikers is, doordat ze met nieuwe technologieën eenvoudig en meestal gratis informatie, muziek, films, vrienden en software kunnen delen", legt ze uit. De inhoud? Die is bij Web 2.0-sites van ondergeschikte waarde, meent Kol. Daarin vergist ze zich. De essentie van Web 2.0 zit 'm juist niet in de techniek. Die bestaat al sinds het begin van deze eeuw, maar werd op het wereldwijde web vooralsnog door een selecte groep gebruikt. Nee, juist de sociale acceptatie dat iedereen, maar dan ook iedereen interessante media kan en wil maken is de essentie van de Web 2.0. Wikipedia had onmogelijk kunnen ontstaan in 2000. Simpelweg omdat de algemene opinie destijds voorschreef dat alleen experts en knappe koppen een encyclopedie mochten volschrijven. Vreemd is die verandering in denkwijze overigens niet. De medianasleep van 9/11 en de manier waarop de Amerikaanse regering er beslissingen op baseerde hebben het vertrouwen van de massa in de 'elite' definitief de nekslag gegeven. Het vertrouwen in de traditionele media en in de machthebbers is in de westerse wereld zelden zo laag geweest als nu.

Koren op de molen van populistten als Geert Wilders, Rita Verdonk en de evangelisten van Web 2.0. Goed, het is verleidelijk om te vallen voor het sympathieke karakter van de nieuwe trend. In het meest ideale geval zorgt Web 2.0 voor de ultieme democratisering. Iedereen beschikt op elk moment immers over alle beschikbare informatie en kan zo een afgewogen mening vormen over elk willekeurig onderwerp. Misleiding door overheid, regering en bedrijfsleven is er niet meer bij. Daarbij hoeft niemand meer te beschikken over contacten in de entertainmentindustrie om eigen creaties onder de aandacht van geïnteresseerden te brengen. Vervang in de vorige zin contact door talent en je raakt de kern van de kritiek die Andrew Keen heeft op de democratisering van de samenleving via internet. In zijn boek *The Cult Of The Amateur* waarschuwt hij voor de vervlakking in de cultuur die Web 2.0 tot gevolg heeft. In de stortvloed aan creatieve uitingen op internet is het lang zoeken naar écht talent. In *De Volkskrant* van 5 april heeft Keen het over 'het digitale bos van de middelmatigheid'. Het is niet moeilijk om op het internet bewijs te vinden voor zijn scepsis. Aardige, maar verre van bijzondere foto's van amateurfotografen worden op de fotonetwerksite Flickr de hemel in geprezen, op MySpace kost het een middelmatig bandje weinig moeite om vijfduizend vrienden bij elkaar te sprokkelen, op Wikipedia is de mening van een twaalfjarige puber over de literaire relevantie van Thomas Mann even belangrijk als die van een hoogleraar Duitse Literatuurgeschiedenis. De amateur wint het in de wereld van Web 2.0 keer op keer van de professional, meent Keen. En dat is niet alleen slecht voor de kwaliteit van muziek, kunst, film en andere creatieve producten, het zorgt ook voor minder democratie, juist omdat de massa, zonder enige echte kennis van zaken, de gemiddelde mening bepaalt. Zie de website van *Trots Op Nederland*, de eerder genoemde Politiek 2.0-partij van Rita Verdonk.

De kritiek van Keen gaat er bij de Nederlandse mediaprofessionals het ene oor en het andere uit. De Volkskrant, NRC, De Pers, Nova, media-instellingen als De Waag en het Virtueel Platform: ze omarmen Web 2.0 kritiekloos. Begrijpelijk. In de onzekere wereld waarin we leven, biedt Web 2.0 een positieve boodschap. Eentje van hoop en van vrijheid. Daarbij is de traditionele media doodsbang om zelf ten prooi te vallen aan de opkomst van de amateur. En dus wordt er driftig gegrossierd in 2.0-hypes. Eerlijk is eerlijk, ook één van de auteurs van dit artikel maakte zich daar in het verleden schuldig aan. In Glamcult publiceerde hij eerder Verzet 2.0. Samen met Erwin van der Zande schreef hij voor het techlifestyletijdschrift Bright een artikel over Muziek 2.0. Maar toch, beide artikelen zijn kritisch over de manier waarop Web 2.0 in de media wordt neergezet. Toch is ook de radicale scepsis van Keen overtrokken. Er zijn immers genoeg amateurs die inhoudelijk niet onderdoen voor professionals. Juist zij zijn in staat een belangrijke stempel te drukken op de inhoudelijke ontwikkeling van Web 2.0. Grappig genoeg vervullen zij in het relatief verticale, vlakke netwerk van het huidige internet over de belangrijke functie van smaakmaker of gatekeeper. Het relatief nieuwe webzine Pitchfork heeft in de Verenigde Staten reeds de functie overgenomen van gerenommeerde popcultuurtijdschriften als Rolling Stone. Begin deze eeuw ontstaan als laagdrempelig en door amateurs geschreven webzine over popcultuur heeft Pitchfork zich inmiddels ontwikkeld tot een vaste speler binnen de wereldwijde popmedia. Ondanks lanceerde het magazine een eigen televisiestation op internet. De medewerkers krijgen al jaren gewoon betaald. Het geheim van Pitchfork? Niet meedoen aan de Web 2.0-hype. De medewerkers van Pitchfork profileren zich stuk voor stuk als professionals die duidelijk uitkomen voor hun mening. Arrogant, eigenwijs en direct. Dat zijn de steekwoorden. Interactie met de lezer? Vergeet het maar. En toch is Pitchfork in korte tijd uitgegroeid tot het populairste webzine over popcultuur op het web.

Hoezo Web 2.0 ondermijnt de autoriteit van de professional? Wie verder kijkt dan middelmatige initiatieven als Geen Stijl en Trots Op Nederland, ontdekt een netwerk aan amateurinitiatieven die wel degelijk een interessant alternatief bieden voor de zieltogende traditionele media. Het vreemde is dat juist die traditionele media een grote rol van betekenis spelen in de Web 2.0-hype. Arctic Monkeys waren immers nooit doorgebroken wanneer het succes zich enkel op internet had afgespeeld. De aandacht van de traditionele media vormde het startpunt van het grote succes. Hetzelfde geldt voor onze eigen Esmée Denters. Was ze niet opgepikt door het management van Justin Timberlake dan leidde ze nog steeds het leven van een meisje met een aardige stem die op YouTube een paar honderdduizend keer bekeken is. Hadden de Telegraaf en NRC geen aandacht besteed aan Hyves, dan was het vriendennetwerk nooit uitgegroeid tot wat het nu is. Waarom de traditionele media vrijwel geen aandacht besteden aan de exceptioneel goede Web 2.0-uitingen? Eenvoudig: ze voelen zich erdoor bedreigd. En dus laten ze geen moment voorbij gaan om het nieuwe amateurschap de hemel in de prijzen, om burgers en lezers te betrekken bij het product dat ze maken en allerlei samenwerkingsverbanden opzetten waarbij professionals en amateurs met elkaar werken en van elkaar leren. Leuke bezigheidstherapie, maar verre van zinvol. Waar het bij Web 2.0 namelijk uiteindelijk om draait - we schreven het al eerder - is inhoud. En die gaat er, ondanks tegenwerking van de traditionele media, overheden en grote multinationals, uiteindelijk voor zorgen dat het mediale landschap écht verandert. Nog even geduld dus.

LEES

The Cult Of The Amateur: How Today's Internet Is Killing Our Culture and Assaulting Our Economy (2007), Andrew Keen

Hyves (2008), Eva Knol

Wisdom of Crowds (2004), James Surowiecki

Multitude (2004), Michael Negri en Antonio Hardt

SURF

www.hyves.nl

www.myspace.com

www.pitchforkmedia.com

www.youtube.com

www.flickr.com

www.trotsopnederland.com

andrewkeen.typepad.com

Dit artikel is eveneens verschenen in de mei-editie van [Glamcult](#).